

Ҳарбий ВАТАНПАРВАРЛИК САҲИФАСИ

ТОШКЕНТ
ҲАҚИҚАТИСАҲИФА
№ 105

УШЛИК Қаҳҳор Шарипов ва югоричирчилик Миртожи Эрмонов Украина партизан отрядлари сафида немис-фашистларга қарши мардонавор кураш олиб борган эдилар. Жангларнинг бирида М. Эрмонов қаттиқ жаранланган, госпиталга тушиб қолди ва Қ. Шарипов билан алоқаси узилди. Ушан дан кейин қуролдошлар бир-бирларини қўриша олмаган эдилар. Орадан 30 йил ўтгач яқин партизан ани дийдор кўришди. Суратда: қуролдош дўстлар М. Эрмонов (чапда) ва Қ. Шарипов В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиали олдиди.

ПАРТИЗАН МИРТОЖИ ВА УНИНГ ДЎСТЛАРИ

ҲУЖЖАТЛИ ОЧЕРК

ақавий Грабчак партизанлари қўшимчасида қатнашганини ҳақида архив справкисини олиш эди. Яна бир массад Миртожи ақавий партизан дўстларини излаш эди. Тошкент теледиданга ҳарбий-ватанпарварлик пропагандаси, Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг жасоратлариди янги-янги саҳифалар «Ештин» студиясининг «Мардик-мангунлик» телевизион журналида баён қилинади. Теледиданга телефон қилиб, «Мардик мангунлик»нинг муҳарририни сўрадик.

— Эсимда, эсимда, — деди муҳаррир Р. Мадатов, — ҳозир ушан эшитириш берилган оғайди материаллар пақасини қараб кўрай.

Нихот бир оёдан кейин Р. Мадатов келди. Қаҳҳор Шариповнинг адраси: Ушан, 21-йил. Бизга ҳар бир эшитиришларимиздан кейин қўлаб хатлар келди. Хатларнинг ўзи навоҳтаги эшитиришларга мавзу бўлади. Шу куннинг эртасига Украина ССР Житмир обком архивига (Грабчак қўшимчаси асосан шу боласт территориясида иш олиб борган эди). Украина Компартияси ҳузуридаги Партия тарихи институти, Украинада Улуғ Ватан урушининг соҳиб партизанлари билан шуғулланувчи комиссия хат ёзиб юборди. Охирида эса Ҳақон шаҳрида, Қаҳҳор Шарипов номига хат юбориб, ўзи ҳақида икки сатр жавоб ёзиб юборишнинг айтимас қилидик.

Нихот, биринчи бўлиб Украинадан, Украина Компартияси тарихи институтидан жавоб келди: «Институти тарихини маълумотларига қараганда Грабчак қўшимчасидаги партизанлар қўшимчасининг шахсий состави рўхсатда оддий аскар Эрмонов Миртожнинг (1922 йил туғилган) фамилияси бор. Рўхсат 1944 й. 22 майда тузган ва батальон имамиди. Куделько томонидан имамиди. Эрмонов партизанлар отрядида 1943 й. 1 сентябрда қабул қилинган. 1944 й. 10 майда отряд составида Қизил Армия қисмларига қўшилди кетган.

П. ПАВЛЮК.

Институти директори ўринбосари.

В. ЮРВСКИЙ.

Кичик илҳия ходим.

Сўнгра Украинанинг соҳиб партизанлари иши билан шуғулланган комиссиядан ҳам жавоб хат келди. Житмир обком партизан архиви эса ўзи хатига Улуғ Ватан урушига оид партия тарихи материаллари архиви Киевга, Компартия тарихи институтига жўнатиладиганини хабар қилди. Архивдан Миртожи ақавий ҳақиқатан партизан бўлганининг тасдиқлайдиган ҳужжат топилган эди.

Орадан икки ҳафта ўтди. Биз Ҳақон Совет Энциклопедиясининг навоҳтаги томлари устида бош қотириб ўтирганимизда ёшқ аста очилди, хонага шўналар, портфелди, бир икки салом бериб келди.

— Мава бу хат сизларнингки? — сўради у секин. Бу бизнинг Қаҳҳор Шарипов номига юборган хатимиз эди.

— Ҳа, демек сиз Қаҳҳор ақавий

Келинг қайта кўришиб қўяйлик. Қалай яқин етиб келдингизми? Қачон келдингиз? — Аэропортдан тўғри келдим, — деди у.

— Энди бамайхотир гаплашарканмиз, келинг планчани ечиб кўй қолинг. Қаҳҳор ақавийдан туриб планчани ечи, унинг чап кўрагининг «Мардик-мангунлик» телевизион журналида баён қилинади. Теледиданга телефон қилиб, «Мардик мангунлик»нинг муҳарририни сўрадик.

— Эсимда, эсимда, — деди муҳаррир Р. Мадатов, — ҳозир ушан эшитириш берилган оғайди материаллар пақасини қараб кўрай.

Нихот бир оёдан кейин Р. Мадатов келди. Қаҳҳор Шариповнинг адраси: Ушан, 21-йил. Бизга ҳар бир эшитиришларимиздан кейин қўлаб хатлар келди. Хатларнинг ўзи навоҳтаги эшитиришларга мавзу бўлади. Шу куннинг эртасига Украина ССР Житмир обком архивига (Грабчак қўшимчаси асосан шу боласт территориясида иш олиб борган эди). Украина Компартияси ҳузуридаги Партия тарихи институти, Украинада Улуғ Ватан урушининг соҳиб партизанлари билан шуғулланувчи комиссия хат ёзиб юборди. Охирида эса Ҳақон шаҳрида, Қаҳҳор Шарипов номига хат юбориб, ўзи ҳақида икки сатр жавоб ёзиб юборишнинг айтимас қилидик.

Нихот, биринчи бўлиб Украинадан, Украина Компартияси тарихи институтидан жавоб келди: «Институти тарихини маълумотларига қараганда Грабчак қўшимчасидаги партизанлар қўшимчасининг шахсий состави рўхсатда оддий аскар Эрмонов Миртожнинг (1922 йил туғилган) фамилияси бор. Рўхсат 1944 й. 22 майда тузган ва батальон имамиди. Куделько томонидан имамиди. Эрмонов партизанлар отрядида 1943 й. 1 сентябрда қабул қилинган. 1944 й. 10 майда отряд составида Қизил Армия қисмларига қўшилди кетган.

П. ПАВЛЮК.

Институти директори ўринбосари.

В. ЮРВСКИЙ.

Кичик илҳия ходим.

Сўнгра Украинанинг соҳиб партизанлари иши билан шуғулланган комиссиядан ҳам жавоб хат келди. Житмир обком партизан архиви эса ўзи хатига Улуғ Ватан урушига оид партия тарихи материаллари архиви Киевга, Компартия тарихи институтига жўнатиладиганини хабар қилди. Архивдан Миртожи ақавий ҳақиқатан партизан бўлганининг тасдиқлайдиган ҳужжат топилган эди.

Орадан икки ҳафта ўтди. Биз Ҳақон Совет Энциклопедиясининг навоҳтаги томлари устида бош қотириб ўтирганимизда ёшқ аста очилди, хонага шўналар, портфелди, бир икки салом бериб келди.

— Мава бу хат сизларнингки? — сўради у секин. Бу бизнинг Қаҳҳор Шарипов номига юборган хатимиз эди.

— Ҳа, демек сиз Қаҳҳор ақавий

лабон офтобда йилгиллаб кўринар эди. Мовалари қиш-қизил рўйналар, осмонга қалатқудай бўйи қўган ҳисобно қарағайлар лангилан эди орада қилиб кетарди.

Машинадагиларнинг ҳар бири ақавий билан банд. Миртожи ақавий ва Қаҳҳор Шарипов Украина ўрмонларини, ўзлари юртга сўқмоқларини 30 йилдан кейин кўраёттирлар. Олевскдан Уборти дареси, унинг ўстида эса Польша Халқ Республикасининг олий ишониш, Партизанлик Олтин Крести ялтараб турарди. Ҳар кўрагиди эса Гронвалд жангининг 400 йилдигига бағишлаган таъсис этилган Польша Халқ Республикаси медал тақийлан эди.

Хатини олиб қўйиб, қўяйлик. Қалай яқин етиб келдингизми? Қачон келдингиз? — Аэропортдан тўғри келдим, — деди у.

— Энди бамайхотир гаплашарканмиз, келинг планчани ечиб кўй қолинг. Қаҳҳор ақавийдан туриб планчани ечи, унинг чап кўрагининг «Мардик-мангунлик» телевизион журналида баён қилинади. Теледиданга телефон қилиб, «Мардик мангунлик»нинг муҳарририни сўрадик.

— Эсимда, эсимда, — деди муҳаррир Р. Мадатов, — ҳозир ушан эшитириш берилган оғайди материаллар пақасини қараб кўрай.

Нихот бир оёдан кейин Р. Мадатов келди. Қаҳҳор Шариповнинг адраси: Ушан, 21-йил. Бизга ҳар бир эшитиришларимиздан кейин қўлаб хатлар келди. Хатларнинг ўзи навоҳтаги эшитиришларга мавзу бўлади. Шу куннинг эртасига Украина ССР Житмир обком архивига (Грабчак қўшимчаси асосан шу боласт территориясида иш олиб борган эди). Украина Компартияси ҳузуридаги Партия тарихи институти, Украинада Улуғ Ватан урушининг соҳиб партизанлари билан шуғулланувчи комиссия хат ёзиб юборди. Охирида эса Ҳақон шаҳрида, Қаҳҳор Шарипов номига хат юбориб, ўзи ҳақида икки сатр жавоб ёзиб юборишнинг айтимас қилидик.

Нихот, биринчи бўлиб Украинадан, Украина Компартияси тарихи институтидан жавоб келди: «Институти тарихини маълумотларига қараганда Грабчак қўшимчасидаги партизанлар қўшимчасининг шахсий состави рўхсатда оддий аскар Эрмонов Миртожнинг (1922 йил туғилган) фамилияси бор. Рўхсат 1944 й. 22 майда тузган ва батальон имамиди. Куделько томонидан имамиди. Эрмонов партизанлар отрядида 1943 й. 1 сентябрда қабул қилинган. 1944 й. 10 майда отряд составида Қизил Армия қисмларига қўшилди кетган.

П. ПАВЛЮК.

Институти директори ўринбосари.

В. ЮРВСКИЙ.

Кичик илҳия ходим.

Сўнгра Украинанинг соҳиб партизанлари иши билан шуғулланган комиссиядан ҳам жавоб хат келди. Житмир обком партизан архиви эса ўзи хатига Улуғ Ватан урушига оид партия тарихи материаллари архиви Киевга, Компартия тарихи институтига жўнатиладиганини хабар қилди. Архивдан Миртожи ақавий ҳақиқатан партизан бўлганининг тасдиқлайдиган ҳужжат топилган эди.

Орадан икки ҳафта ўтди. Биз Ҳақон Совет Энциклопедиясининг навоҳтаги томлари устида бош қотириб ўтирганимизда ёшқ аста очилди, хонага шўналар, портфелди, бир икки салом бериб келди.

— Мава бу хат сизларнингки? — сўради у секин. Бу бизнинг Қаҳҳор Шарипов номига юборган хатимиз эди.

— Ҳа, демек сиз Қаҳҳор ақавий

ПАРТИЗАН МИРТОЖИ ВА УНИНГ ДЎСТЛАРИ

ҲУЖЖАТЛИ ОЧЕРК

— Миртожи, қани бир сз дам олайин, эди Киевдами, бу томонга шўналар бораверамиз.

Миртожи ўтиргича Қаҳҳор ақавийга тақсим қилиб турган иштараси исиниқна янгира ешли украин қизидан сўради:

— Қизим горком ёки обком қайси қўчада билмайсанми? Қиз Қаҳҳор ақавийнинг саволига жавоб беришдан олдин унинг кўнрагиди олтин крестга, орденлар колодасига қараб олди.

— Бугун шанба-ку, балки улар ишланмас... — деди кейин, — ушанга, биз билмаёмиш қизидириб келатган эдик.

— Эбескейотганми? — сўради қиз.

— Тошкентдан, — боти силкиди Қаҳҳор ақавий.

— Қайси ташкилотда ишлашда дўстларингиз?

— Билмайман.

— Қўчаси, райони?

— Вуларни билмас бу ерда сўраб ўтирмадик-ку, фақат номини билмадик холос.

Қиз ким дегандай савол назари билан Қаҳҳор ақавий қаради.

— Грабчак.

— Андрей Михайлович Грабчакми? — қўзларини катта очиб сўради қиз.

— Э, таъиймаси ун, бизнинг қомандирини, — деди Миртожи.

— Уларни ҳамма танийди, қахрамон Грабчакни, — деди қиз, кейин жуда оҳиста, тақийли билан қўлиб қўйди, — мени кечиринг-ку, Андрей Михайловичнинг вафот этганига икки ҳафта бўлди.

Орага ҳушук жимдик қўқди.

— Квитинский эса «шу ерда, Киевда ашайди, — деди қиз бир-роздан сўғи.

— Квитинский? — сўради Миртожи қайрол бўлиб.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

дага Кисмент Готвальд номи берилган эди. Ленин буларин Миртожи Эрмонов хали билмас эди.

В. Квитинский ушанга меҳмонларини мизат билан қўлиб олди. Партизанлик даври, эсда қолган муҳим воқеаларини эслаб Узоқ ўтиришди. Эртасига у Олевскга, Куделькога телефон қилиб Ҳақон-Куделькодан келган меҳмонлар ҳақида хабар берди.

Миртожи Эрмонов ва Қаҳҳор Шарипов поезд билан Киевдан Житомирга, сўнгра Олевскка етиб келдилар. Яншанба кўни бўлишга қарамай, Олевск ўзининг партизан ўқонларини нон, туз ва гул билан қўлиб олди. Соҳиб отряд қомандири Сергей Куделько, соҳиб қўролдошлар Д. Синовец, А. Репета, А. Омельчук бошчилигида Олевск аҳолиси, мактаб ўқувчилари Миртожи Эрмонов, Қаҳҳор Шариповни Олевскка келганлари билан табриқладилар.

— Эсингдами, олдинги кўприк ҳам худди шу жойда эди, — деди қиз.

— Тошкентдан, — боти силкиди Қаҳҳор ақавий.

— Қайси ташкилотда ишлашда дўстларингиз?

— Билмайман.

— Қўчаси, райони?

— Вуларни билмас бу ерда сўраб ўтирмадик-ку, фақат номини билмадик холос.

Қиз ким дегандай савол назари билан Қаҳҳор ақавий қаради.

— Грабчак.

— Андрей Михайлович Грабчакми? — қўзларини катта очиб сўради қиз.

— Э, таъиймаси ун, бизнинг қомандирини, — деди Миртожи.

— Уларни ҳамма танийди, қахрамон Грабчакни, — деди қиз, кейин жуда оҳиста, тақийли билан қўлиб қўйди, — мени кечиринг-ку, Андрей Михайловичнинг вафот этганига икки ҳафта бўлди.

Орага ҳушук жимдик қўқди.

— Квитинский эса «шу ерда, Киевда ашайди, — деди қиз бир-роздан сўғи.

— Квитинский? — сўради Миртожи қайрол бўлиб.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

— Ҳа, икки йил олдин унинг қитоби ҳам чиққан. «Чинасиз фронт» деган. Грабчак партизанлари ҳақида.

— Квитинский? Вячеславми? — сўради қиз.

бани тўп қилиб боғлаб дрезинага ортлади сўнгра дрезина темир йўлдан кўприкка қараб тилдира-тиб юборилди.

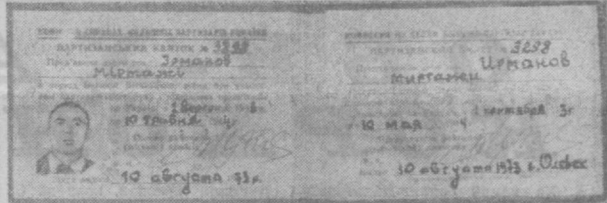
Партизанлар дрезинани ҳам, дрезинага моторни ҳам топиб келди. Вячеслав Квитинский ва Адам Шмат группаси бомба тайёрлашга киришди.

Узоқ ёғадиган куз ёмғирлари бошланди. Ёмғир ҳамма ёқни янгиб, бўқитиб юборди, кечқурун ўрмонга қалин туман тушди. Нихот операцияни ўтказиш 30 октябрь кўнига муъаллафиди.

Дрезина темир йўлдан қўйиб юбориладиган жой қўйилма қароргоҳидан 5 километр узоқликда эди. Тунда махсус тайёрланган чаната дрезина ва авиабомбалар ортлади.

Миртожи қомбат Марко Тополь бошчилигида дозорда борарди. Сиртанчи, ҳақон босган ўрмон йўлларидан унсиз бориш керак. Нихот отряд темир йўлдан 500 метрга боришга етиб келди. Грабчак ҳам, комиссар Подкоритов ҳам қалин туманда келишди. 20 киши дрезинани қўчада қўтариб бир қадам босишди... яна бир қадам... арзимаган аҳтиётсизлик қилинса, ҳамма осмонга учиб кетиши мумкин. Атроф шу қадар жимикти эдики, ҳар бир одам ўзининг юрак урушини бе-мавола эшитарди.

Нихот темир йўлга етиб келди. Дрезина тилдираклари илға қўйилди. Ортилган бомбаларга узун металл антенна ўрнатилган эди. Дрезина кўприкка етганда антенна кўприкнинг тепша те-

Суратда: Миртожи Эрмонов номига берилган партизанлик билети.

Синовец қўлини Миртожнинг ел-еласига қўйиб, — нарини қир-қоғди дарахтар кесиб ташлашган эди. Ҳуш аниқ ўтириб бўлиб турган жойда немис дотри бор эди.

Миртожи Синовец қўрсатган томонга қаради. Ленин хотирасида манзараларга мос келадиган ўқшайлик топа олмади.

Кўприкка етиб келишди. Уларнинг ҳар бири ўз ҳаёли билан банд. Миртожи дарё оқими томон асасатган майин шабадага ўзини тўтиб, қўқур нафас олди ва темир арақалар билан мустаҳкам илланган, худди Чирчиқнинг кўпригини эслатадиган темир кўприкни қўлини қўйди.

Миртожнинг бу кўприк атрофини эйбат қилишга атайлаб келганлигини ўз тарихи билан...

1943 йилининг кўзда совет қўшинлари чап қирғоқ Украина...

немис-фашистлардан овоз қилиб, Киев учун жангларга тайёрлана бошладилар. Грабчак қўшимчаси Украина партизанлик ҳаракати штабидан генерал Строчковдан бўйқўқ олди. Уборти орқали...

темир йўл кўприги портлатилди. Шунда немисларнинг Брест—Киев темир йўлида юк ташиниш тўхташиб қўйди, натижада дўшман ўз техникасини тўғ...

ташди. Германиядан Киевга ташинган маҳрум бўлар эди. Бу эса Киевни овоз етишида маҳрум аҳамиятга эга бўладиган таъдир эди.

